

DEMOKRASİ MÜCADELESİ BARIŞ MÜCADELESİYLE SIKI SIKIYA BAĞLIDIR

Yarın dergisi ile söyleşi.

Dünya barışı ve silahsızlanma konularında sosyalist ve kapitalist ülkelerin yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nükleer silahlanma ve uzay çağında barış, savaş ve güvenlik sorunları, değişik bir içerik ve anlam kazanmıştır. Artık devletlerin tek başlarına silahlanıp kimi ittifaklar kurarak güvenliklerini sağlamak politikaları geçerli olmaktan çıkmıştır. Çünkü nükleer kitlesel imha silahları, ya barış içinde birarada yaşamak veya nükleer bir savaşta hep birlikte yok olmak alternatifini getirip dayatmıştır. Eski anlayış ve politikalar bu duruma cevap vermemektedir.

Sovyetler Birliği bu temel gerçeklikten hareketle dünyada küçük büyük bütün devletlere herkese eşit güvenlik sağlama gereğini belirtmekte ve savunmaktadır. Sosyalist ülkeler topluluğu da aynı görüş ve tutumdadır. Herkese eşit güvenlik tezi o kadar gerçekçi ve bütün insanlığın çıkarınadır ki sosyalist ülkeler topluluğu dışında da büyük destek görmektedir. Bu ortak güvenlik tezi ekonomik güvenliği de kapsar biçimde genişletilmiştir. Silahlanma sürdükçe, eşit güvenlik sağlamanın yolu hiçbir tarafın silah üstünlüğü kazanmasına müsaade etmemek dengeyi korumaktır, ama asıl gereken ve istenen bu değildir. SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un vurgulayarak belirttiği gibi, asıl yapılması gereken uluslararası ilişkiler bütününde bugün olduğu gibi silah dengesini oturtmak ve sorunları askeri anlayış ve yöntemlerle yaklaşılmaktan kurtarmak, barışçı bir temele oturtup onlara politik anlayış ve yöntemlerle çözüm bulmaktır. Topyekün imha olmaktan kurtulmak için olduğu kadar bu amaca ulaşmak için de silahsızlanma olmazsa olmaz koşuldur. Sovyetler Birliğinin silahsızlanma öneri ve girişimleri bu çifte hedefe yöneliktir.

Bu noktada, ABD'nin uzayı silahlandırma projesini de unutmamak gerekir. Hem insanlığın ve uygarlığın imhasını önlemek, hem de uluslararası ilişkiler sistemini barışçı temele oturtabilmek için uzayı silahlandırma projesinden vazgeçilmesi de olmazsa olmaz koşuldur. Bilindiği gibi, Sovyetler Birliği bu konuda ısrarlıdır. Çünkü uzayı silahlandırdıktan sonra yeryüzündeki nükleer silahları yok etmişsiniz ne fayda?

ABD'nin başını çektiği emperyalist odaklar ise hâlâ silah üstünlüğü, sorunları son tahlilde silah zoruyla çözümüleme politikası güdüyorlar. Başkan Reagan ve yönetimi barıştan yana görünseler ve sözetseler dahi, gerçekte uyguladıkları politika, dünya kapitalist sisteminin gelişmiş kapitalist ülkeler dışındaki bölümünü askeri, politik ve ekonomik egemenlikleri altında tutmak; sosyalist veya sosyalizme yönelik ülkelerde çeşitli yollardan müdahalelerle istikrarsızlık ve karışıklık yaratma; genelinde dünya toplumsal ilerleme hareketinin en genel politikasıdır.

Yıllardan beri Cenevre'de ilk kez, somut bir hedefe yönelik ciddi görüşmeler

yapılmakta ve hedefe yaklaşılmaktadır. Avrupa'daki orta menzilli füzelerin yok edilmesinde bir anlaşmaya varılırsa, hele kısa menzilli taktik füzeler de dahil olmak üzere "çift sıfır" çözümlü bir anlaşmaya varılırsa ki çok muhtemel görünüyor bu ABD politikasında zoraki de olsa olumlu yönde bir değişikliğin başlangıcı olabilir. ABD, SSCB'nin saptığı öneri ve girişimleri artık "propaganda" diye damgalayıp geri çeviremiyor. Ardi ardına gelen önerilerin ciddiliği, tutarlılığı ve kamuoyunda büyük destek görmesi bu tür cevapların etkisini, inandırıcılığını yok ediyor. Ayrıca silahlanma yarışı maliyeti çok yüksek bir iş. Hele uzayı silahlandırma projesinin altından kalkılır gibi değil. ABD bütçesi ise her yıl 200 milyar dolar dolayında açık vermektedir; dış ticaret açığı da 100 milyar doların üstünde seyredelmıştır. Bu mali zorluklarından da öte ABD kamuoyunda da güçlü bir silahsızlanma ve barış istemi vardır.

Nükleer füzelerin ardından kimyasal silahların yok edilmesi, konvansiyonel silahların indirimi ve sıfırlanması konuları gündeme gelecektir. Sorunlar bir bir ele alınıp somut ve geçerli çözümlere bağlanırsa sonunda uzayı silahlandırıp silahlandırmama konusunda da anlaşmaya varılabilir. Görüşme masasına sorunları çözmeye niyeti ve kararlılığı ile oturup somut sonuçlara varmak ve anlaşmaktan başka çıkar yol yoktur. Uluslararası ilişkilerde militarist anlayışın, yöntemleri ve politikaları nükleer silahlanma ve uzay çağıının gerçekliği, nesnel koşulları reddetmektir. Buna, hümanizm ve manevi kültürel değerler açısından red de eklenmektedir.

Türkiye'de özellikle 12 Eylül sonrası uygulanan askeri ekonomik politikalar ile dış ilişkiler konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye İkinci Dünya Savaşından sonra ikili anlaşmalar ve 1947'lerde Truman Doktrini ve Marshall Yardımıyla ABD etkisi altına girdi. 1952'de NATO'ya kabul edildikten sonra bu etki güçlenerek Türkiye topraklarına Amerikan üslerinin yayılması ve ikili anlaşmalarla Amerikalılara bir dizi imtiyazlar tanınması sonuçlarını verdi. 12 Eylülden sonra ise askeri ve ekonomik politikalarda, ABD'ye bağımlılığa nitel bir değişiklik oldu. Askeri politika, başta ABD olmak üzere NATO devletleri, askeri sanayi kompleksine, ekonomi politikada IMF ve dünya bankası ile bunların ardındaki uluslararası tekelere sıkıdan bağlandı. Şimdi Türkiye'deki iktidar ve ordu üst kademeleri ulusal savunma sanayiini geliştirme adı altında -ABD ve diğer kimi NATO ülkeleri askeri sanayi kompleksine bağlı olarak kendi çapında yerli bir askeri-sanayi kompleks oluşturmaya çalışıyorlar, özel sektörün kodamanları silah sanayiinin geliştirilmesine katılmaya ve bu maksatla yabancı silah tükelleriyle ortaklık kurmaya teşvik ediyor. Ordunun ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp silah ihraç etme hesapları yapıyor.

Türkiye ekonomisi öteden beri IMF'nin kontrol ve baskısı altındaydı ama ona tümüyle teslim olmuş değildi. Uygulanan ekonomi politikasında eleştirilecek çok olumsuzluklar vardı ve zamanında çok eleştirildi de. Yine de Türkiye ekonomisi ve toplumu bugünkü duruma düşmemişti. Şimdi Özal ve ekibi IMF ve benzerlerinin ekonomi anlayışını ve politikasını kendi anlayış ve politikaları olarak benimsemişler, kraldan ziyade kral taraftarıdır.

Durmadan artan işsizlik ve hayat pahalılığına, yoksullaşmaya ve sefalete, toplumun manevi değerlerinin yozlaşmasına boşveren bir anlayış ve politikadır bu. Oysa

ekonomi insanlar içindir, insanlar ekonomi için değil. Bir ekonominin başarısı belli endekslerle ölçülmekten ibaret değildir. Kaldı ki Özal ekonomi politikası kendi koyduğu endekslerine göre dahi başarısızdır. En başta hedef, enflasyonu aşağı çekmek ve ihracatı sürekli arttırmak olarak konuldu. Bu hedeflere erişilmiş değildir. Yüzde 20'ye hatta daha aşağısına çekileceğinden sözedilmesine karşın enflasyon yüzde 40'ların üstünde seyrediyor. İhracat artışı ise -ne kadar gerçektir o da şüpheli- tıkanmış kaldı. Diğer taraftan bütçe açıkları büyük; devletin iç ve dış borçları trilyonları çok aştı; daha kötüsü, borçlar ödendikçe azalmıyor tersine çoğalıyor. Türk lirasının değeri kalmadı. Devlet kendisi döviz endeksli tahviller çıkarıyor. Kira mukaveleleri döviz üzerinden yapılıyor. Neresinden bakılırsa ekonomi politikasının iflası emareleriyle karşılaşılıyor.

Türkiye'nin barışçı ve ulusal çıkarlarını gözeten bir politika izleyebilmesi için herşeyden önce yakasını ABD'nin pençesinden kurtarması gerekir. ABD, Türkiye'yi bölgedeki kendi politikasının -stratejisinin- bir kaç yıl önce bir Amerikalı Senatörün deyimiyle "otomatik temsilcisi", sözcüsü olarak görmek istiyor. Türkiye'nin egemen güçleri buna yatkın. Günümüzde NATO, aslında ABD yardımıyla havaaanlarının geliştirilip onarılması, depolar ve sair "müştemilat"ın inşaatı ve kimi üslerin "modernize" edilmesi, ileride Türkiye'yi ABD çevik müdahale kuvvetlerinin bir sıçrama tahtası olarak kullanabilmelerinin hazırlığıdır. Böyle bir olasılığın gerçekleşmesine kesinlikle olanak tanınmamalıdır. ABD, Türkiye'nin doğrudan veya dolaylı aracılığı ile bölgedeki ülkelere baskı yapmamalı, onları tehdit etmemelidir. Türkiye, ABD'nin aracısı olmaktan kesinkes çıkmalıdır.

Ayrıca, Amerikan üslerinin tasfiyesine yönelik bir politika izlenmelidir. Bunların, Türk Silahlı Kuvvetlerinin savunma tesisleri olduğu iddiaları doğru değildir. Kapılarında bir Türk bayrağının dalgalanması, bir erin nöbet tutması ve üs'te bir Türk komutanın bulunması durumu değiştirmez, önemli olan bu bölgedir; nükleer silahlar ve ağır bombardıman uçakları oradadır ve bu bölge bir Amerikalı komutanın yönetimindedir. Bir savaş vukuunda Türkiye bu üsler yüzünden ilk hedeflerden birisi olacaktır. Ulusal güvenliği sağlamak ve korumak bakımından Türkiye'nin yeri bir askeri blokta değil, bağlantısız ülkeler safındadır. Bu arada, üslere yeni füzeler ve nükleer başlıklar konulmasına da elbette karşı çıkılmalıdır. Balkanlar'ın nükleer ve kimyasal silahlardan uzak tutulması önerisi benimsenmeli, görüşme masasına oturulmalıdır. Bölgede baş gösterecek barışı güçlendirici her gelişmeye Türkiye sahip çıkmalıdır.

Orta Doğu ve Kıbrıs sorununa ilişkin olarak uluslararası bir konferans toplanması önerisine taraftar olunmalıdır; çünkü her iki sorunun da doğrudan ilgili halkların ötesinde, uluslararası durum ve ilişkileri de ilgilendiren cepheleri vardır. Uluslararası konferansın toplanması, ikili diyalog ve görüşmeleri dışlamaz. Varılacak sonuçların, çözümlerin kalıcı ve pratikte geçerli olabilmesi, barışa hizmet edebilmesi için uluslararası mutabakat ve taahhüt gereklidir.

[Yarın:]

Barış ve silahsızlanma Türkiye'de birinci derecede önem verilmesi gereken konulardır. Sanki silahsızlanma ve dünya barışı konuları 35 yıldır NATO üyesi ve topraklarında Amerikan üstleri barındıran Türkiye'yi pek fazla ilgilendirmezmiş gibi

bir hava var. Kamuoyu bu konuda gereğince uyarılmış değil. Bu değişmedi. Demokrasi mücadelesi barış için mücadeleyle birlikte yürütülmektedir. Bu ikisi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Demokrasi için uğraş verebilmek ve demokrasiyi gerçekleştirebilmek için her şeyden önce insanların ölmemesi, sağ ve sağlıklı olması gerekir. Bu da doğal olarak nükleer savaşın önlenmesi, silahlanma yarışının durdurulmasını gerektirir.

Öte yandan demokrasi yolunda atılan adımlar ve alınan mesafe savaşa karşı, barış için mücadeleyi ve olumlu sonuçlar alınmasını kolaylaştırır. Türkiye’de demokrasi güçleri bu çifte görevin bilincinde olarak hareket etmek durumundadırlar, özellikle de gençlik, özellikle de gençlik derken yalnızca öğrenci gençliği kastetmiyorum. Gençlik savaş-barış sorunlarıyla ve genelinde toplumsal sorunlarla daha yakından ilgilidir, ilgili olması gerekir; çünkü önünde yaşanacak bütün bir ömür var. Gelecek gençliğindir.

Savaşa karşı barış için mücadele elbette örgütlülük ister, örgütlenmeden tek bir iş yapılamaz. Barış Derneği Davası kesin sonuca bağlanmamıştır, onun için “Barış Derneği açılın” talebi gündemdedir. Bu talep işlenmelidir. İster Barış Derneği’nin açılmasıyla olsun, ister bu olanağın yok olduğu koşullarda yeni bir örgütlenmeyle olsun, yapılması gereken iş hareketi kitleselleştirebilmektir, kamuoyuna mal edebilmektir. Bunun için de savaş-barış sorunlarını, Türkiye’nin somutuna indirebilmek, kitlelerin yaşamıyla bağlantılarını kurabilmek gerekir.

Yarın, Sayı 74, Ekim 1987